

United Nations
Nations UniesInternational Criminal Tribunal
for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International
pour l'ex-Yougoslavie**“LOGOR SUŠICA” (IT-94-2)****DRAGAN
NIKOLIĆ****DRAGAN NIKOLIĆ**

Takođe poznat i kao ‘Jenki’; komandant zatočeničkog logora Sušica u opštini Vlasenica, istočna Bosna i Hercegovina, od početka juna 1992. do njegovog zatvaranja krajem septembra 1992.

- osuđen na **20 godina zatvora**

Osuđen za:

Progoni na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, ubistvo, seksualno nasilje, mučenje (zločini protiv čovječnosti)

- Nikolić je muslimanske i druge nesrpske zatočenike podvrgavao ubistvima, silovanju i mučenju, te je učestvovao u stvaranju i održavanju atmosfere straha u logoru.
- Ubio je devet nesrpskih zatočenika u logoru Sušica. Najstarija žrtva bio je šezdesetogodišnji muškarac čije su patnje trajale sedmicu dana, tokom koji je nekoliko puta gubio svijest uslijed premlaćivanja.
- I pored preklinjanja žrtava da prestane s premlaćivanjem, Nikolić je nastavljao da udara zatočenike nogama i pesnicama, koristeći pritom oružja kao što su drvene palice, željezne šipke, drške sjekira, kundaci pušaka, metalni “bokseri”, metalne cijevi, palice i gumena cijev ispunjena olovom. Povrede koje je nanosio tokom premlaćivanja ponekad su bile fatalne. U nikim slučajevima, premlaćivanja su trajala po 45 minuta.
- Nikolić je lično odvodio i na druge načine omogućavao odvođenje zatočenica iz hangara, gdje su bile smještene, znajući pritom da se to čini u svrhu silovanja i drugih oblika ponašanja koji predstavljaju seksualno zlostavljanje.
- Dvojicu zatočenika je tukao željeznim šipkama, drvenim palicama i kundacima pušaka oko 90 minuta. Takođe je priznao da je još trojicu zatočenika tukao na sličan način.

Datum rođenja	26. april 1957. u Vlasenici, Bosna i Hercegovina
Optužnica	Prvobitna optužnica: 4. novembar 1994.; prva izmijenjena: 12. februar 1999.; druga izmijenjena: 15. februar 2002.; treća izmijenjena: 31. oktobar 2003.
Datum hapšenja	20. april 2000., od strane multinacionalnih Stabilizacijskih snaga (SFOR)
Prebačen na MKSJ	21. april 2000.
Prvo i daljnja stupanja pred Sud	28. april 2000; 18. mart 2002; 27. jun 2003., prilikom svakog stupanja pred Sud, izjasnio se da nije kriv ni po jednoj tački optužnice
Potvrđeno izjašnjavanje o krivici	4. septembar 2003., izjasnio se krivim po svim tačkama optužnice
Presuda o kazni Pretresnog vijeća	18. decembra 2003., osuđen na 23 godine zatvora
Presuda Žalbenog vijeća	4. februara 2005., osuđen na 20 godina zatvora

Kazna izdržana	21. juna 2006., prebačen u Italiju na izdržavanje preostalog dijela kazne; u izdržavanje kazne je uračunato vrijeme koje je proveo u pritvoru od 21. aprila 2000.; prijevremeno puštanje na slobodu stupilo na snagu 20. augusta 2013.
----------------	--

S obzirom da je prije početka suđenja sklopljen sporazum o izjašnjavanju o krivici, suđenje nije bilo potrebno.

PRESUDA O KAZNI PRETRESNOG VIJEĆA 18. decembar 2003.	
Pretresno vijeće II	Sudija Wolfgang Schomburg (predsjedavajući), sudija Carmel A. Agius, sudija Florence Ndepele Mwachande Mumba
Tužilaštvo	Upawansa Yapa, Patricia Sellers-Viseur, Bill Smith
Odbrana	Howard Morrison, Tanja Radosavljević

ŽALBENI POSTUPAK	
Žalbeno vijeće	Sudija Theodor Meron (predsjedavajući), sudija Fausto Pocar, sudija Mohamed Shahabuddeen, sudija Mehmet Güney, sudija Inés Mónica Weinberg de Roca
Tužilaštvo	Mark McKeon, Susan Lamb, Steffen Wirth
Odbrana	Howard Morrison, Tanja Radosavljević
Presuda	4. februar 2005.

POVEZANI PREDMETI	
BLAGOJEVIĆ I JOKIĆ (IT-02-60) "SREBRENICA"	
ERDEMOVIĆ (IT-96-22) "POLJOPRIVREDNO DOBOR U PILICI"	
KARADŽIĆ (IT-95-5/18) "BOSNA I HERCEGOVINA" I "SREBRENICA"	
KRSTIĆ (IT-98-33) "SREBRENICA-DRINSKI KORPUS"	
MILOŠEVIĆ (IT-02-54) "KOSOVO, HRVATSKA I BOSNA I HERCEGOVINA"	
MLADIĆ (IT-09-92) "BOSNA I HERCEGOVINA" I "SREBRENICA"	
NIKOLIĆ, DRAGO (IT-02-63) "SREBRENICA"	
OBRENOVIĆ (IT-02-60/2) "SREBRENICA"	
ORIĆ (IT-03-68)	
PERIŠIĆ (IT-04-81)	
PLAVŠIĆ (IT-00-39 i 40/1) "BOSNA I HERCEGOVINA"	
POPOVIĆ i drugi (IT-02-88) "SREBRENICA"	
STANIŠIĆ I SIMATOVIĆ (IT-03-69)	

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

Nikolić je bio prva osoba protiv koje je Sud podigao optužnicu za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji. Prvobitna optužnica je potvrđena 4. novembra 1994. Prva izmijenjena optužnica je podnesena 12. februara 1999.

Nikolića su 20. aprila 2000. uhapsile multinacionalne stabilizacijske snage (SFOR) u Bosni i Hercegovini i prebacile ga u sjedište Međunarodnog suda 21. aprila 2000. Dana 28. aprila 2000., izjasnio se da nije kriv po svim tačkama prve izmijenjene optužnice. Druga izmijenjena optužnica je podnesena 15. februara 2002. Nikolić se i po ovoj optužnici izjavio da nije kriv.

Treća i posljednja izmijenjena optužnica od 27. juna 2003. proizašla je iz razgovora između strana u postupku o mogućem sporazumu o izjašnjavanju o krivici (vidi u nastavku). Tim izmjenama su samo preformulisane pravne procjene, bez ikakvih promjena u činjeničnoj osnovi. Ta optužnica je dalje usmeno izmijenjena, a Pretresno vijeće ju je konačno prihvatio na pretresu o izjašnjavanju o krivici održanom 4. septembra 2003. Treća izmijenjena optužnica podnesena je 31. oktobra 2003.

Nikolić se teretio na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta Međunarodnog suda) za:

- progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi; ubistvo; seksualno nasilje; mučenje (zločini protiv čovječnosti, član 5).

PRETPRETRESNI POSTUPAK - PRAVILO 61:

U nekim slučajevima, kada Međunarodni sud nije u mogućnosti da pritvori optuženog, postupa se u skladu s pravilom 61 Pravilnika o postupku i dokazima. U takvom postupku, pretresno vijeće u punom sastavu na javnom pretresu pregledava optužnicu i propratni dokazni materijal i, ako zaključi da postoje razumne osnove za sumnju da je optuženi počinio sva ili neka od krivičnih djela za koja se tereti u optužnici, ono će potvrditi optužnicu i izdati međunarodni nalog za hapšenje kako bi se osiguralo da optuženi bude uhapšen ako pokuša preći međunarodnu granicu. Osim toga, vijeće može potvrditi, nakon što tužilac to dokaže, da je propust da se nalog za hapšenje uruči optuženom posljedica toga što neka država nije ispunila obavezu saradnje, ili je odbila da to učini. Predsjednik Međunarodnog suda, nakon savjetovanja s predsjedavajućim sudijama pretresnih vijeća, može o tome izvjestiti Savjet bezbjednosti. Postupak prema pravilu 61 nije suđenje *in absentia* i u tom postupku se ne utvrđuje krivica.

Pretres prema pravilu 61 u predmetu protiv Nikolića održan je od 9. do 13. oktobra 1995. Pravilo 61 je po prvi put primjenjeno na tom pretresu. Dana 20. oktobra 1995., Pretresno vijeće je donijelo odluku kojom je potvrdilo da postoje razumne osnove za pretpostavku da je Nikolić počinio sva krivična djela kojima se teretio. Dalje, Pretresno vijeće je naložilo izdavanje međunarodnog naloga za hapšenje Nikolića i za njegovo prosljeđivanje u sve zemlje. Uz to, Pretresno vijeće je zamolilo predsjednika Suda da o tome obavijesti Savjet bezbjednosti.

Dana 31. oktobra 1995., predsjednik Međunarodnog suda je iznio to pitanje pred Savjet bezbjednosti. To je bio prvi put da je došlo do takve intervencije.

SPORAZUM O IZJAŠNJAVANJU O KRIVICI / POTVRDNO IZJAŠNJAVANJE O KRIVICI

Pravilnik o postupku i dokazima Međunarodnog suda utvrđuje postupak za sporazum o izjašnjavanju o krivici (pravilo 62ter). Tužilac i odbrana mogu se sporazumjeti da će, nakon što se optuženi potvrđeno izjasni o krivici po optužnici ili po jednoj ili više tačaka optužnice, tužilac pred pretresnim vijećem zatražiti da se optužnica shodno tome izmijeni i predložiti neki konkretan raspon kazne ili se složiti sa rasponom kazne koji predloži odbrana. Pretresno vijeće ne obavezuje nijedan od ovih sporazuma.

Dana 4. septembra 2003., Pretresno vijeće je održalo pretres i razmotrilo povjerljivi zajednički zahtjev za razmatranje sporazuma o krivici između Nikolića i Tužilaštva. Taj zahtjev je odražavao dogovoren

sporazum o krivici prema kojem se optuženi pristao izjasniti krivim po sve četiri tačke optužnice (optužnica je izmijenjena tokom rasprave o kazni) i po opštim navodima i dodatnim činjenicama iz treće izmijenjene optužnice koja je podnesena 31. oktobra 2003.

Nakon što se uvjerilo da je izjava optuženog o krivici data dobrovoljno i s punim razumijevanjem svih odredaba sporazuma, Pretresno vijeće ga je proglašilo krivim. S obzirom da je sporazum o izjašnjavanju o krivici sklopljen prije početka zakazanog suđenja, suđenje nije bilo potrebno.

Dragan Nikolić se 4. septembra 2003. izjasnio krivim po trećoj izmijenjenoj optužnici kojom se teretio na osnovu individualne krivične odgovornosti za mnoge zločine, uključujući ubistvo i mučenje, kao i pomaganje i podržavanje silovanja. Kažnjivo ponašanje u osnovi tih optužbi predstavlja i djelimičnu osnovu za optužbu za progone kao zločin protiv čovječnosti.

IZJAVA DRAGANA NIKOLIĆA

“Časni sude, ja sam potpuno svjestan svega onoga za što se teretim, svjestan sam djela koja sam počinio. To sam i priznao, tačku po tačku koja mi je ovde pročitana. Izjasnio sam se da sam kriv. Preuzimam svu odgovornost za ta djela koja sam počinio.

Kako se osjećam povodom toga što sam činio u tom periodu, za ta tri mjeseca koja sam proveo u Sušici, to jedino ja znam. Ali, ono je bitno da stvarno osjećam veliku dozu sramote, stida, jer kao što i ovde je pomenuto, u Sušici ja sam bio s jedne strane sa oružjem, uniforma; s druge strane bile su žene koje su godina moje majke, bila su djeca, bili su moji drugovi s kojima sam godine provodio u kafeima, sportskim terenima, ljetovanjima. I zaista kad se o tome razmisli, to ostaje jedna vrsta noćne more kad se sjetite svih tih likova, svega toga što se dešavalo. Često sebi postavljam pitanje: zašto, kako? Imao sam dosta vremena, 11 godina je prošlo, ali teško mogu da nađem odgovor na to pitanje.

Ja, iskreno Vam kažem, nikada nisam osjetio neko sažaljenje prema sebi, jer nisam ja bio u godinama - 15 godina i šta ja znam - bio sam zreo čovjek. Uglavnom je to sažaljenje bio okrenuto i žaljenje prema žrtvama. Ne samo onim koje sam ja direktno povrijedio i njihovim familijama. Svi ljudi koji su bili dole u Sušici, a bilo ih je dosta, su žrtve.

Šta ja mogu da kažem povodom toga? Ja mogu da kažem da se zbog svega toga iskreno kajem. Zaista se kajem, jer ako bih samo rekao "Kajem se" forme radi neke. Ja najbolje znam šta osjećam. Moje kajanje dolazi iz mene samog, jer veliku većinu ljudi ja sam poznavao odmalena. Zajedno smo odrasli, neki su mi bili komšije. Iskoristiću ovu priliku da se svim tim žrtvama i onim koje sam direktno povrijedio, na čije sam živote i sudbinu utjecao, izvinim, izvinim duboko, i svim onim koji su bili u Sušici - bilo dan, bilo mjesec, bilo više vremena.

Ja bih želio - pošto je ovo javno - da i te žrtve, ukoliko je moguće, osjete tu iskrenost u mom kajanju i mom izvinjenju svim njima. Čak i onim koji nisu bili u logoru Sušica, a koji se sad nalaze širom svijeta, a posljedica tog njihovog odlaska i protjerivanja je taj sukob i nemogućnost da se vrate svojim domovima, kućama i ostalom. Ja sam svjestan, časni sude, da će ja provesti dosta vremena u zatvoru, ali isto tako se nadam da će doći taj dan kad će izaći. Želja mi je da se vratim u Vlasenicu, da učinim nešto što je u mojoj moći, ukoliko to bude moguće, da se ti ljudi ponovo zbljiže i da se vrate svojim kućama. Ne bih želio nijednog momenta da nekoga ugrozim svojim prisustvom tam. Otićiću tamo, no ukoliko bih osjetio jednog momenta da nekome smetam, otišao bih. Imam gdje otići - kod mojih rođaka - ali će se uvijek vraćati, svakog momenta. Vraćaću se dok god budem živ i dok ne vidim i ne osjetim trenutak da ne smetam tim ljudima, da bi konačno došli oni u taj grad, koji nije ni razoren, da bi počeli jedan novi život. Ja sam priznao ovo. Ja se nadam - kao što je rekao i moj advokat, to sam i govorio - da će mojim primjerom poći i drugi, na sve tri strane, da će to ih ohrabriti u neku ruku. Da preuzmu i oni dio odgovornosti, svi oni koji su učinili ta grozna djela, jer samo tako moguće je da dođe do zbljižavanja naroda na tim prostorima. Za to je potrebno vrijeme, ali treba svima nama koji smo direktno učestvovali u tome da bude jasno da smo mi ipak jedan bitan faktor u tom pomirenju i suživotu. Isto tako smatram da i ovaj sud ima veliku ulogu u tome. Ja nastojim pomoći ovom sudu. Žrtve nikada ne smijemo zaboraviti.

Ja ne mogu da govorim u ime drugih, ja govorim u svoje ime. Među žrtvama ja sam imao zaista pravih prijatelja s kojim sam odrastao i još jednom će ponoviti moje iskreno kajanje za sve ono sto sam učinio dole. Nadam se da će mi se dati prilika da koliko-toliko učinim da njihova patnja bude manja. Iskoristiću ovu priliku, časni sude, da Vam se zahvalim što ste me saslušali i omogućili mi sve ovo da kažem, da Vam

se zahvalim u svoje ime i u ime moje majke i moje sestre, koje su ovde - ja sam rekao da će ovo biti javno. Poručujem da su vrata moje kuće svim tim ljudima otvorena, da mogu u svakom momentu doći, porazgovarati, bilo sa žrtvama, bilo sa nekim komšijama, koji čak nisu ni bili u Sušici.

Ja ne znam riječi reći, ali ako bi se ostalo samo na riječima ja mislim da nije dovoljno. Treba ipak nešto uraditi, a ja imam namjeru raditi na pomirenju, povratku tih raseljenih, protjeranih ljudi. To mi je i želja." (Dragan Nikolić, rasprava o kazni, 6. novembar 2003.)

PRESUDA O KAZNI PRETRESNOG VIJEĆA

Nikolić je osuđen za progone, ubistvo, silovanje i mučenje počinjeno nad bosanskim Muslimanima i drugim nesrpskim civilima u zatočeničkom logoru Sušica u opštini Vlasenica, istočna Bosna i Hercegovina. On je bio komandant tog zatočeničkog logora od juna 1992. do kraja septembra 1992., upravo u vrijeme kada su ti zločini počinjeni.

Približno 21. aprila 1992. godine grad Vlasenici preuzele su srpske snage u sastavu Jugoslovenske narodne armije (JNA), paravojnih snaga i naoružanih mještana. Mnogi Muslimani i drugo nesrpsko stanovništvo tada su izbjegli iz vlaseničkog kraja. Od početka maja do septembra 1992. godine, deportovani su ili uhapšeni oni koji su ostali. Kao posljedica te kampanje, u septembru 1992. u Vlasenici više nije bilo praktično nijednog Muslimana ni drugih nesrba.

Krajem maja odnosno početkom juna 1992. godine srpske snage osnovale su zatočenički logor kojim je upravljala vojska i lokalna milicija u Sušici. Bio je to glavni zatočenički objekat na području Vlasenice, smješten otprilike jedan kilometar od Vlasenice. Zatočenički logor sastojao se od dvije glavne zgrade i jedne manje kuće. Zatočenici su bili smješteni u hangaru koji je bio približnih dimenzija 50 sa 30 metara. U periodu od kraja maja do oktobra 1992. godine sveukupno je čak 8.000 Muslimana civila i drugih nesrba iz Vlasenice i okolnih sela na neko vrijeme bilo zatočeno u hangaru logora Sušica. Odjednom je u hangaru obično bilo od 300 do 500 osoba. Zgrada je bila prenatrpana ljudima, a životni uslovi očajni.

U logoru su bili zatočeni muškarci, žene i djeca, pa čak i cijele porodice. Žene i djeca - a neka su djeca imala samo osam godina - obično su boravili u zatočeništvu kraće vrijeme da bi potom bili prisilno premješteni na obližnja muslimanska područja. Muškarci su ostali zatočeni u logoru do njegovog zatvaranja u septembru 1992., kada su prebačeni u veći zatočenički logor Batković blizu Bijeljine.

Što se tiče optužbi za ubistvo i mučenje, Nikolić je priznao svoju individualnu krivičnu odgovornost za ubistvo devet ljudi i mučenje još njih pet.

Mnoge od zatočenih žena bile su podvrgavane seksualnom zlostavljanju, uključujući silovanje. Logorski stražari i drugi muškarci kojima je bio dozvoljen ulazak u logor često su noću izvodili žene iz hangara. Kada su se vraćale, žene su često bile van sebe i u traumatizovanom stanju. Seksualno zlostavljanje vršili su logorski stražari, pripadnici specijalnih snaga, lokalni vojnici i drugi muškarci. Zatočenice su seksualno zlostavljane na raznim mjestima, kao što su stražarska kuća, kuće u okolini logora, hotel "Panorama", vojni štab, te mjesta na koja su te žene odvođene na prisilni rad. Nikolić je dopuštao da se zatočenice, među kojima su bile djevojke i starije žene, verbalno maltretiraju ponižavajućim prijetnjama seksualnog sadržaja u prisustvu drugih zatočenika u hangaru i omogućavao je odvođenje zatočenica tako što je dopuštao stražarima, vojnicima i drugim muškarcima višekratni pristup tim ženama i tako što je na druge načine podsticao ponašanje koje predstavlja seksualno zlostavljanje.

Što se tiče optužbi za progone, Nikolić je zatočenike podvrgavao nehumanim životnim uslovima, uskraćujući im odgovarajuću ishranu, vodu, medicinsku njegu, uslove za spavanje i nužnike. Uslijed atmosfere terora i uslova u logoru zatočenici su pretrpjeli psihičku i fizičku traumu. Optuženi je takođe progonio zatočene Muslimane i druge nesrbe pomažući u njihovom prisilnom premještanju iz opštine Vlasenica. Većina zatočenih žena i djece prebačena je ili u Kladanj ili u Cersku na teritoriji pod kontrolom bosanskih Muslimana.

Pri odmjeravanju kazne za Nikolića, Pretresno vijeće je uzelo u obzir da su djela optuženog bila su izrazito surova i relativno dugog trajanja. Osim toga, nije se radilo o izoliranim postupcima, već o ispoljavanju sistematskog sadizma, i reklo bi se da je optuženi uživao u svojim krivičnim djelima. Osim toga, Nikolić je zloupotrebljavao svoju moć, naročito u odnosu na zatočenice koje je podvrgavao ponižavajućim uslovima u kojima su bile izložene emotivnim, verbalnim i fizičkim napadima, te

prisiljavane da ispunjavaju lične hirove optuženog. Osim toga, s obzirom na težinu i izrazitu okrutnost premlaćivanja, Pretresno vijeće je smatralo da to ponašanje predstavlja najviši nivo mučenja.

Pretresno vijeće je potvrđno izjašnjavanje Nikolića o krivici uzelo u obzir kao olakšavajući faktor budući da ono odražava prihvatanje krivice optuženog za vlastita krivična djela. Pretresno vijeće je takođe zaključilo da razlozi za prihvatanje potvrđnog izjašnjavanja o krivici kao olakšavajućeg faktora na ovom Sudu uključuju činjenicu da optuženi s jedne strane doprinosi utvrđivanju istine o sukobu u bivšoj Jugoslaviji i pomirenju sukobom zahvaćenih zajednica. Osim toga, saradnja Nikolića s tužilaštvom i njegov izraz kajanja su faktori koje je Pretresno vijeće takođe uzelo u obzir prilikom odmjeravanja odgovarajuće kazne za zločine koje je počinio.

Dana 18. decembra 2003., Pretresno vijeće je izreklo presudu kojom je Nikolića osudilo na osnovu individualne krivične (član 7(1) Statuta Međunarodnog suda) za:

- progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi; ubistvo; silovanje i mučenje (zločini protiv čovječnosti, član 5).

Kazna: 23 godine zatvora.

PRESUDA ŽALBENOGL VIJEĆA

Dana 16. januara 2004., Nikolić je podnio najavu žalbe na presudu Pretresnog vijeća. Optužba nije uložila žalbu. Pretres po žalbi je održan 29. novembra 2004.

Žalbeno vijeće je izreklo presudu 4. februara 2005. kojom je odbacilo sve argumente u pogledu šest od sedam žalbenih osnova optuženog. Međutim, prilikom razmatranja šestog žalbenog osnova optuženog, Žalbeno vijeće je uzelo u obzir sljedeće:

Jedno od pitanja pred Žalbenim vijećem po ovom osnovu žalbe jeste da li je Pretresno vijeće pogriješilo pridavši preveliku težinu mogućnosti prijevremenog puštanja na slobodu. Sporazumom o potvrđnom izjašnjavanju o krivici koji su sklopile strane preporučeno je da se izrekne kazna u trajanju od 15 godina zatvora. S obzirom da nije obavezno da se pridržava preporuka strana, Vijeće je izreklo kaznu u trajanju od 23 godine. Žalbeno vijeće je primijetilo da je Pretresno vijeće, izrekavši kaznu od 23 godine, očito kalkuliralo kako bi odrazilo praksu Međunarodnog suda da se prijevremeno puštanje na slobodu osuđenih osoba odobri nakon što su odslužile dvije trećine kazne: u ovom slučaju nakon 15 godina. Žalbeno vijeće je smatralo da je Pretresno vijeće mehanički - da ne kažemo matematički - izrazilo mogućnost prijevremenog puštanja na slobodu i time takvoj mogućnosti pridalо preveliku težinu. Kao rezultat toga, Žalbeno vijeće je odobrilo smanjenje kazne.

Žalbeno vijeće je izreklo presudu kojom je preinačilo osuđujuće presude Pretresnog vijeća i Nikoliću smanjilo kaznu s 23 godine na 20 godina zatvora.

Dana 21. juna 2006, Nikolić je prebačen u Italiju na izdržavanje preostalog dijela kazne. U izdržavanje kazne je uračunato vrijeme koje je proveo u pritvoru od 20. aprila 2000.

Dana 20. augusta 2013. Nikoliću je odobreno prijevremeno puštanje na slobodu.